

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Котуха О.С.

*кандидат юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільного та господарського права і процесу
Львівського торговельно-економічного університету
м. Львів, Україна*

Інтенсивні глобалізаційні процеси, процеси регіональної інтеграції, що відбуваються протягом останніх десятиліть, викликають багато дискусій серед науковців різних галузей. Правовим проблемам глобалізації та її наслідкам присвячено численні наукові праці у галузі міжнародного права та теорії держави і права. Сучасними та актуальними для досліджень є такі аспекти глобалізації, як: глобальні трансформаційні перетворення у політичних, економічних, соціальних та правових системах світу; транскордонні зміни міжнародних відносин, що зумовлені війною Російської Федерації та України; співвідношення глобальних та національних стратегій розвитку України та країн ЄС; сучасні проблеми глобальних інформаційних баз даних в умовах військових конфліктів; сучасна міжнародна безпека та інші. Проте, значна кількість питань залишаються недослідженими та суперечливими. Особливо це стосується теоретичних та практичних питань національної безпеки України у період війни.

Під національною безпекою розуміється внутрішня та зовнішня безпека держави, що складається з одного чи кількох наступних елементів: суверенітет держави; цілісність її території, інститутів, критичної інфраструктури; захист демократичного устрою держави; захист своїх громадян та мешканців від серйозних загроз їх життю, здоров'ю та права людини; ведення та просування своїх міжнародних відносин, відданість мирному співіснуванню націй. Держави-члени ЄС мають правову концепцію національної безпеки та різні способи розгортання концепції національної безпеки¹.

Безпека у сучасному світі, це категорія, що зараз, користується найбільшим попитом і є головною потребою людини, за відсутності якої не може існувати ані людина, ані суспільство, ані держава. Питання безпеки – це стратегічне питання, це питання виживання, успішного

---

¹ Підберезних, І. С. «Національна безпека як правова концепція у країнах-членах європейського союзу.» // Сучасні тенденції розвитку науки та освіти в умовах євроінтеграції: Міжнародна науково-практична конференція, м. Вінниця, 29-30 березня 2022 р.: тези та статті / ред.кол.: Драбовський А.Г., Дибчук Л.В. та ін. Вінниця: Вінницький кооперативний інститут, 2022. С.271.

розвитку та взаємодії влади й суспільства. Необхідною умовою звичайної життєдіяльності будь-якого суспільства є суспільний порядок, від рівня якого залежить безпека людини. Недооцінка або ігнорування проблем безпеки на всіх рівнях соціальної організації призводять не тільки до певних негативних наслідків, а й до падіння життєздатності, навіть до втрати окремих її складових елементів.

Сучасний етап розвитку людської цивілізації характеризується тим, що сфера забезпечення національної безпеки сучасної держави перебуває у стані стрімких та постійних змін і в ній переплітаються практично всі сторони життєдіяльності суспільства та функціонування держави. Цей стан має багато детермінант і потребує значної уваги та наукового аналізу. Важливою особливістю міжнародної безпеки після закінчення епохи «холодної війни» є визнання принципу неподільності безпеки для всіх країн світу. А це, у свою чергу, вимагає від кожної держави розробки адекватних механізмів нейтралізації й уникнення загроз у межах їх можливостей та об'єднання з іншими державами для подолання загроз, які потребують інтегрованих зусиль².

Забезпечення національної безпеки будь-якої країни як систематична цілеспрямована діяльність державних органів і структур громадянського суспільства щодо подолання негативних тенденцій стосовно людини і громадянина, суспільства і держави та створення умов для їх належної життєдіяльності постійно перебуває під впливом різних факторів. Їх широкий спектр вимагає ґрунтовного наукового аналізу, виявлення впливу головних із них для своєчасного зміщення акцентів у загальнодержавній політиці забезпечення національної безпеки, постановки відповідних завдань перед провідними ланками системи забезпечення національної безпеки³.

З огляду на світові тенденції цілком природним було проголошення Україною з часу набуття незалежності курсу на інтеграцію до Європейського Союзу. Виходячи з положень чинного законодавства та теоретичних досліджень, інтеграція України до ЄС є одним із зовнішньополітичних механізмів забезпечення національної безпеки. Підвищений інтерес до цього напрямку стимулюється ускладненням політико-правових умов розвитку українського суспільства, наростанням негативних явищ і процесів, які впливають на стан національної безпеки, та потребами практики у цій сфері, яка висуває нові, підвищені вимоги до теоретичної розробки правових проблем, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки.

Розвиток сучасних геополітичних процесів тяжіє до стихійності. Сьогодні зміст зовнішньополітичної діяльності держави значно

---

² Ю. П. Битяк. Правові основи формування та функціонування органів державної влади у контексті євроінтеграції : монографія / Ю. П. Битяк, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка, О. Г. Данильяна. Х. : Право, 2010. С.263.

³ Ситник Г. П., Богданович В. Ю., Єжєєв М. Ф. Геополітика і національна безпека України: Навчальний посібник. К.: Міленіум, 2003. С.63.

ускладнився, а світовий вплив все більше вимірюється кооперативним потенціалом та вмінням співпрацювати. Інтеграція у безпековій сфері має перспективи, через те що реально Україна може бути не лише споживачем безпеки, а й реальним вкладником. Це вимагає проведення постійного різноаспектного наукового дослідження сучасних процесів і тенденцій у міжнародних відносинах та вітчизняному державотворенні⁴.

Збройний конфлікт в Україні яскраво вказує на необхідність створення дієвого безпекового простору для усіх ЄС. І ця місія повинна лежати на «плечах» усього співтовариства правових та демократичних країн світу.

Забезпечення миру та міжнародної безпеки є одним із важливих завдань Європейського Союзу. При цьому в установчих документах мова йде не лише про мир та безпеку на територіях держав-членів ЄС, а про них загалом, у всьому світі.

Тож і Україна, на території якої відбувається збройний конфлікт міжнародного характеру (неоголошена війна) має право на отримання підтримки від Європейського Союзу, адже в установчих документах останнього зазначається, що його діяльність направлена зокрема й на підтримання миру та безпеки.

Європейський Союз, незважаючи на те, що початково створений переважно для економічного розвитку та благополуччя народів держав-членів, відіграє важливу роль в підтримці миру та міжнародної безпеки. Це можна прослідкувати й на прикладі тієї підтримки, що він надає Україні під час збройного конфлікту із Російською Федерацією, яка здійснила неспровоковану повномасштабну збройну агресію⁵.

Основними стратегічними напрямками сучасних наукових досліджень повинно стати вивчення внутрішніх умов, які впливають на забезпечення національної та міжнародної безпеки, аналіз проблем національної безпеки України в контексті збройного конфлікту з Російською Федерацією, сучасного стану конституційно-правового регулювання національної безпеки через призму глобалізаційних процесів з необхідністю гармонізації національного законодавства до європейського права.

---

⁴ Дзьобань, О. П. Національна безпека в умовах соціальних трансформацій (методологія дослідження та забезпечення) [Текст] : монографія / О. П. Дзьобань. Х. : Константа, 2006. С.244.

⁵ Богатов, Д. Е., І. С. Мелешев, and В. С. Приходько. «Роль європейського союзу в підтримці миру та міжнародної безпеки в аспекті повномасштабного військового вторгнення Російської Федерації на територію України.» *Правова позиція*, №2 (35). 2022. С. 46.